

УВОДНА НАПОМЕНА

У другој половини осамдесетих година прошлог века развијала се интензивна сарадња са Правним факултетом у Новом Саду, у Војводини, тада аутономној покрајини у Србији. При том факултету Антун Маленица је 1987. основао „Центар за изучавање распрострањености римског права“.

То је довело до потписивања, у Новом Саду, дана 27. октобра 1989., *Протокола о научној сарадњи између Правног факултета у Новом Саду и Групе за истраживање распрострањености Римског права*. Потписници су били проф. Антун Маленица, као декан Правног факултета у Новом Саду и носилац наставе Римског права, и доле потписани, као председник Групе за истраживање распрострањености римског права и шеф I катедре за римско право Универзитета „La Sapienza“ у Риму.¹

Применом „Протокола“, било је планирано да се у Новом Саду од 24. до 26. октобра 1991. одржи *VI колоквијум романиста Централне и Источне Европе и Италије*, са следећим темама: „1. Римско право, право социјалистичких земаља и европска права; 2. Право и демократија; 3. Римско право и својина.“ Иако је био у целости припремљен од стране декана Маленице, овај део *VI колоквијума* био је на жалост отказан због околности проистеклих из оних међуетничких сукоба који су довели до одвајања неких република од Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. Активности су због тога сведене на састанке одржане у Риму у децембру исте године.²

Колоквијум, који је био замишљен у Војводини зато што је она место сусрета многих етнија у срцу Централне Европе, није могао да се одржи баш због насталих братоубичаких борби, којима Западна Европа није знала да нађе лека (штавише, бар објективно, их је помогла). Нови Сад је затим био погођен ваздушним нападима које римско право, када нема објаве рата, схвата као разбојничке (*latrones*), пљачкашке (*praedones*) или гусарске (*piratae*): види Дигеста 49,15,24; 50,16,118; cfr. D. 49,15,19, 2 „*A piratis aut latronibus capti liberi permanent*“ („Остају слободни они који су ухваћени од гусара и разбојника“).³

¹ Текст је објављен у часопису „Index“, бр. 30/2002, стр. 49-50.

² Види „Index“, vol. cit., с. 51. Да би документовала иницијативе за сарадњу са социјалистичким земљама, Група за истраживање распрострањености римског права је објавила за интерну употребу на *Колоквијумима*, а поводом одржавања *Колоквијума* у Берлину и *Колоквијума* у Владивостоку, збирке текстова и докумената: „*Colloqui*“ *con i romanisti dei Paesi socialisti, Rassegna 1977-1984*, s.d. [ma Sassari 1988] 92 стр.; „*Colloqui*“ *con i romanisti dei Paesi socialisti, Rassegna 1974-1991* (Sassari 2000) 160 стр.

³ Потсећам овде на превод I књиге *Digesta Iustiniani* на српски језик (*Justinijanova Digesta. Prva knjiga*, ред. А. МАЛЕНИЦА, Београд 1997) иза кога су уследили преводи: на албански *Institutiones (Institutiones. Instituzionet. Liber I*, ред. Н. Шеху, Бари, 2000); на грузијски I и XXIII књига *Digesta (Corpus Iuris Civilis. Digesta Iustiniani. Liber primus, Corpus Iuris Civilis. Digesta Iustiniani. Liber vicesimus tertius*, ред. В. Д. МЕТРЕВЕЛИ, Тбилиси 2000-2001); на руски I-IV књига *Digesta (Digesty Justiniana, tom I, knigi I-IV*,

Вратио сам се у Нови Сад 2002., са бројним колегама, баш у дане од 24. до 26. октобра ради *Колоквијума романиста Централне и Источне Европе и Азије*, после етапа у Риму (1998) и Владивостоку (2000).⁴

ПЈЕРАНЂЕЛО КАТАЛАНО

ред. Л.Л. Кофанов, Москва 2002), на румунски *Institutiones (Justiniani Institutiones. Instituțiile lui Iustinian. Text latin și traducere în limba română, cu note și studiu introductiv de prof. dr. doc. VLADIMIR HANGA, Букурешт 2002)* и I књига *Digesta (Justiniani Digesta, Liber primus. Digestele lui Iustinian. Prima carte, превод Т. Самбријан, Крајова 2002)*.

⁴ Види „Index”, vol. cit., с. 55 и даље.